

Zbirka medijskih objav

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE,
za obdobje 14. 7. 2019

Število objav: 2

Internet: 2

Spremljane teme:

Inženirska dejavnost, ...: 0

Inženirska zbornica ...: 0

Barbara Škraba Flis: 0

Gradbeni zakon: 1

Zakon o ... načrtovanju: 0

Zakon o ... arhitektih: 0

Gradbena parcela: 0

Evidenca stavbnih zemljišč: 0

Svetovni gradbeni forum 2019: 0

Gradbeništvo, graditev: 1

Internet	Naslov	Takole so nam z gradbenim zakonom zagrenili življenje		
Zaporedna št. 1	Medij; Doseg	Zurnal24.si; 640.877, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Ostalo; 13. 7. 2019		
Stran v zbirki: 9	Avtor	K. M.		
	Teme	Gradbeni zakon		
Povzetek	...neživljenjske. Pred kratkim smo pisali o tem, da za vsako malo večjo drvarnico potrebujemo gradbeno dovoljenje, a v resnici je še huje. Zakonodajalec si je z gradbenim zakonom , ki je začel veljati pred nekaj več kot enim letom, in pripadajočo uredbo o razvrščanju objektov, res privoščil državljanke in nam do skrajnosti zagrenil...			

Internet	Naslov	Vrtički obremenjeni s kovinami in plastiko		
Zaporedna št. 2	Medij; Doseg	Vecer.com; 327.473, Slovenija		
	Rubrika, Datum	Novice; 13. 7. 2019		
Stran v zbirki: 24	Avtor	Lednik Andreja Kutin		
	Teme	Gradbeništvo, graditev		
Povzetek	...sveta - od daleč in blizu. Komu torej zaupati, če ne svojim rokam in očem? Ampak tudi tukaj se lahko zalomi ... Analize, ki so jih opravili na Zavodu za gradbeništvo Slovenije, namreč kažejo, da tudi najbolj skrbni vrtičkarji zlahka spregledajo najpomembnejše - kakovost zemlje, iz katere bodo rasle sadike in posevki,...			

Takole so nam z **gradbenim zakonom** zagrenili življenje

AVTOR K. M.

PROFIMEDIA

Na hiši se nič več ne da narediti brez gradbenega dovoljenja. Tudi za nadstrešek in zimski vrt, ki se drži ta hiše, ga potrebujemo.

Zdaj je čas, da razmislimo in se odločimo, da bomo na primer k hiši postavili zimski vrt ali pa nadstrešek za avtomobile, zato smo natančneje pregledali, kakšna dovoljenja za to potrebujemo, in ugotovili, da so zahteve res rigorozne in nesmiselne, povsem neživljenjske.

Pred kratkim smo pisali o tem, da za vsako malo večjo drvarnico potrebujemo gradbeno dovoljenje, a v resnici je še huje.

Zakonodajalec si je z **gradbenim zakonom**, ki je začel veljati pred nekaj več kot enim letom, in pripadajočo uredbo o razvrščanju objektov, res privoščil državljanke in nam do skrajnosti zagrenil življenje.

Gre za to, da če se odločimo postaviti nadstrešek za avtomobil sredi dvorišča, je to samostojni objekt. Če ob tem svetli razpon med nosilnimi stebri ni večji od štirih metrov in prav tako ni višji od štirih metrov, potem je to enostavni objekt, za katerega ne potrebujemo gradbenega dovoljenja.

Za nadstrešek na steni hiše je nujno gradbeno dovoljenje

Če ta isti nadstrešek prislonimo ob zid hiše, torej vpnemo vanj, pa zanj potrebujemo gradbeno dovoljenje. In to ne za nezahtevne objekte, pri katerih je treba na upravno enoto priložiti zgolj skico, da ga dobimo, temveč pravi projekt za pridobitev klasičnega gradbenega dovoljenja za zahtevne objekte.

PROFIMEDIA

Za ta nadstrešek, ki ni vpet v hišo, gradbeno dovoljenje ni potrebno, če bi ga naslonili in vpeli v hišo, pa bi ga morali pridobiti. In to gradbeno dovoljenje za zahtevni objekt.

Po analogiji enako velja tudi za zimske vrtove. Pod pojmom zimski vrt se razume prostor, ki se prizida ali pristavi k osnovnemu objektu in predstavlja njegovo povečavo, zato je zanj treba pridobiti gradbeno dovoljenje, saj je del celote, torej stanovanjske stavbe, ki spada med zahtevne objekte, piše v tehnični smernici.

Nadstrešek in zimski vrt sta prizidava

V pojasnilih ministrstva za okolje in prostor piše, da gre v primeru, ko nadstrešek ali zimski vrt vpnemo ali pristavimo k hiši, za prizidavo obstoječega objekta. „**Gradbeni zakon** pa prizidavo definira kot gradnjo, pri kateri se gabarit obstoječega objekta poveča v horizontalni in vertikalni smeri. Pri gradnji vetrolova, nadstreškov na obstoječ del objekta itd. ne moremo govoriti o samostojni stavbi, saj gre za konstrukcijsko in funkcionalno povezan del objekta. Pri tem gre za prizidavo osnovnega objekta ter se ne klasificira in razvršča samostojno. V skladu z določbami **gradbenega zakona** je za prizidavo treba pridobiti gradbeno dovoljenje in uporabno dovoljenje.“

Še celo uporabno dovoljenje je treba dobiti za nadstrešek, vetrolov, zimski vrt. Če pa bi jih raztresli po dvorišču ali pa postavili zgolj pet centimetrov odmaknjene od zida, tako da med njimi in hišo ne bo prehoda, bi bilo očitno vse v redu, kar se tiče zadostitvi predpisov, saj niti gradbenega niti uporabnega dovoljenja ne bi potrebovali. Kje je tu logika?

Brez dovoljenja ga lahko postavimo na dvorišču

Če je namreč zimski vrt ločen od hiše in hkrati ne presega 25 kvadratnih metrov površine, potem je to nezahteven objekt in zanj potrebujemo gradbeno dovoljenje za nezahtevne objekte, vendar mu ne moremo več reči zimski vrt, temveč enostanovanjska stavba ali na primer zunanji pokrit dnevni prostor. Še bolje je, če ga razglasimo za rastlinjak, potem je to do površine 50 kvadratnih metrov enostavni objekt in zanj sploh ne potrebujemo gradbenega dovoljenja. Le da se ne dotika hiše in da med njim in hišo ni vrat.

PROFIMEDIA

Samostoječ rastlinjak do površine 50 kvadratnih metrov je enostavni objekt, za katerega ne potrebujemo gradbenega dovoljenja, če ga povečemo s hišo, pa je gradbeno dovoljenje nujno.

Izjema, ki jo dopuščajo predpisi, je zgolj nepohodni konzolni nadstrešek, ki je v hišo lahko vpet nad vhodom, a ne sme biti večji od štirih kvadratnih metrov. Ta se šteje med vzdrževalna dela, za katera ni treba pridobiti gradbenega dovoljenja.

Prej sta bila zimski vrt in nadstrešek enostavna objekta

Da gre za nepotrebne in neživljenjske zahteve, potrjuje tudi dejstvo, da so pred sprejetjem zdajšnje zakonodaje veljala drugačna pravila, pa za to ni bilo nič narobe, niti ni bila ogrožena varnost ljudi ali premoženja, niti ni bilo slabe gradbene prakse. Morda le v redkih primerih, pa še to bolj na račun slabe estetike kot konstrukcijske varnosti in stabilnosti.

Do lani poleti sta se tako zimski vrt kot nadstrešek do površine 30 kvadratnih metrov štela med enostavne objekte, torej so jih lastniki lahko ob hiše postavljali brez gradbenega dovoljenja. Če so se odločili za večje različice, do 50 kvadratnih metrov površine, pa so zanje morali pridobiti gradbeno dovoljenje za nezahtevne objekte.

Več o gradnji, obnovi in urejanju doma najdete [tukaj](#).

Vrtički obremenjeni s kovinami in plastiko

ODPRI GALERIJO

V kilogramu zemlje iz Stražuna so našeli kar 811 delcev plastike.

ANDREJ PETELINŠEK

Andreja Kutin Lednik

13.07.2019, 05.35

Kar 811 delcev plastike so raziskovalci našeli v vrtničkarski zemlji iz Stražuna, zaskrbljujoče so tudi izmerjene koncentracije potencialno strupenih elementov.

Vrtničkanja se loteva vedno več meščanov, sodeč po družabnih omrežjih je vzgoja prvih jagod, solate, korenja na terasi ali v urbanem vrtu ne le trend, ampak tudi iskrena želja uživati zdrava in neoporečna živila, ki jo seveda podžigajo vseprisotne novice o spornih praksah pridelave s celega sveta - od daleč in blizu. Komu torej zaupati, če ne svojim rokam in očem? Ampak tudi tukaj se lahko zalomi ...

Analize, ki so jih opravili na Zavodu za **gradbeništvo** Slovenije, namreč kažejo, da tudi najbolj skrbni vrtničkarji zlahka spregledajo najpomembnejše - kakovost zemlje, iz katere bodo rasle sadike in posevki, nato pa še skrb za to prst. Analize vsebnosti kovin in plastičnih delcev v zemlji z najbolj priljubljenih mariborskih vrtničkov kažejo zaskrbljujoče rezultate. V zemlji z vrtničkov na Vrbanskem platoju, v Stražunu in tudi v Borovi vasi, kjer so vrtničkarji zavezani okolju in zdravju prijazni pridelavi vrtnin, so izmerjene vrednosti kovin presegle mejne vrednosti, ponekod pa tudi opozorilne vrednosti, ki jih predpisuje Uredba o mejnih, opozorilnih in kritičnih imisijskih vrednosti nevarnih snovi v tleh. Še več, analizirali so tudi prisotnost plastike in v kilogramu zemlje iz Stražuna našli kar 811 delcev plastike.

Potencialno strupene snovi v zemlji

v mg/kg	Vrbanski plato	Stražun	Borova vas	mejna vrednost	opozorilna vrednost	kritična vrednost
krom	116.97	143.77	119.42	100	150	380
nikelj	45.80	61.52	48.89	50	70	210
baker	65.17	96.60	52.13	60	100	300
cink	184.52	640.83	219.41	200	300	720
arzen	13.48	19.90	17.39	20	30	55
kadmij	0.51	0.87	0.53	1	2	12
svinec	58.90	105.67	56.47	85	100	530

* Maksimalne izmerjene vrednosti na vsaki lokaciji

VEČER

Vir: ZGS

Presegajo mejne vrednosti

Najprej o kovinah. Rezultati, ki jih kaže tabela analiziranih potencialno strupenih elementov (vanadij, krom, nikelj, baker, cink, arzen, svinec), so zaskrbljujoči, trije od enajstih elementov presegajo mejne dovoljene vrednosti (krom, nikelj, baker), dva pa opozorilne (cink in svinec). Tik pod mejno vrednostjo je tudi arzen. Rezultati so vredni pozornosti tudi

zato, ker se zemlja z Urbanega eko vrta v Borovi vasi od ostalih razlikuje le za nekaj odtenkov, čeprav naj bi za te vrtove veljala pravila naravnega vrtnarjenja. Na zavodu so skušali na rezultate opozoriti tamkajšnje najemnike vrtov, a neuspešno. *"Želeli smo obvestiti lastnike vrtičkov, jih tudi opremiti z nasveti, kako s to zemljo ravnati, a je na delavnico prišlo veliko ljudi, vrtičkarji pa ne,"* pove vodja raziskave doc. dr. **Petra Vrhovnik**, raziskovalka pri Zavodu za **gradbeništvo** Slovenije, strokovnjakinja za okoljsko geologijo.

V Mariboru so vzorce odvzeli z vrtičkov na Vrbanskem platoju na območju skupnosti Vrtiček Čriček, v Urbanem eko vrtu v Borovi vasi ter z bližnjih vrtov, ki ne sodijo pod Urbani eko vrt, ter na vrtovih ob Stražunskem kanalu pod hitro cesto. Na vseh lokacijah so jim vrtičkarji dovolili odvzem vzorcev z njihovega vrtička. Naslov 146.520 evrov vrednega projekta je Vsebnosti potencialno toksičnih elementov in delcev mikroplastike v tleh iz izbranih slovenskih urbanih vrtov in kmetijskih zemljišč ter učinkovita remediacija, financirata pa ga Evropski sklad za regionalni razvoj ter ministrstvo za

izobraževanje znanost in šport, projektu pa se je pridružilo tudi podjetje Mikro+Polo, ki je pomagalo pri materialu in opremi za analize.

Zemlja urbanih eko vrtov vsebuje krom, ki je običajno posledica herbicidov.

ANDREJ PETELINŠEK

Posledica uporabe herbicidov

Merili so vsebnost kovin oziroma potencialno strupenih elementov - kemijsko gre za težke kovine in polkovine. *"Problematicni so krom, nikelj, baker, cink in svinec ter arzen in kadmij. Pri čemer sta baker in cink esencialna elementa, kar pomeni, da sta nujno potrebna za optimalno delovanje našega organizma, vendar lahko v previsokih koncentracijah prav tako postaneta strupena. Ob dolgotrajni izpostavljenosti tudi nizkim koncentracijam se elementi nalagajo v telesu in sčasoma postanejo strupeni,"* pojasni Vrhovnikova.

Najbolj je v povprečju obremenjen Stražun, a zanimivo je, da ima Urbani eko vrt visoke vsebnosti kroma, največ kroma pa je v takih vrtovih posledica uporabe herbicidov, pojasni strokovnjakinja: *"To je bilo presenetljivo. Krom naravnega izvora sicer najdemo tudi v zaledju, nekaj več ga je na Pohorju, kjer preperevajo magmatske in metamorfne kamnine, ampak v primerjavi z zemljo s tega območja, ki pa ni obdelovalna, so vrednosti dokaj presežene."* Opravili so namreč tudi meritve zemlje, kjer vrtov ni, in tam presežnih vrednosti naštetih elementov ni. Torej je elemente v okolje

vnesel človek? "Da. Preverili smo tudi naravno ozadje. Geološki zavod Slovenije je namreč lani za vse elemente ter za celo Slovenijo izdelal karto naravnih ozadij teh elementov - in izmerjene vrednosti odstopajo."

Čeprav je tukaj vodovarstveno območje, vse kaže, da se prepovedi uporabe fitofarmaceutskih sredstev tudi na Vrbanškem platoju ne držijo prav vsi.

ANDREJ PETELINŠEK

Koncentriranje strupov

Za povečan vnos kroma, arzena, bakra, svinca in niklja je najpogosteje kriva uporaba pesticidov. Drugi zelo pogost način vnosa kovin v grede je kupljena zemlja nepreverjene kakovosti. *"Ljudje gredo v supermarket in kupijo 50-litrsko vrečo substrata za dva evra. Ni vse v ceni, a na teh vrečah ni certifikatov, pravzaprav sploh ne vemo, kaj je v njej, tudi zagotovila, da ni onesnažena, nimamo. Zato je bolje kupovati substrate v specializiranih trgovinah, saj vsebujejo certifikat kakovosti,"* meni Vrhovnikova. Ko vrtničarji konec sezone rože skupaj z zemljo vržejo na kompost, se začne nov krog koncentriranja nevarnih snovi. Še vedno je tudi zelo popularno vrtove "gnojiti" s pepelom. Ampak nekoč smo kupili drva na Pohorju, danes pa skurimo marsikaj, poroča Vrhovnikova. S pepelom, ki je lahko koncentrat škodljivih spojin, tako na vrt trosimo strupe. *"Če ne poznamo izvora lesa, pepela raje ne uporabimo."* Enako je s kompostom, če nanj odlagamo biološke odpadke neznanega izvora in kakovosti, prav tako vplivamo na kopičenje strupov v kompostu, posledično pa jih prenašamo na vrtove.

Ob povečanih vsebnostih potencialno strupenih elementov v zemlji lahko pride do prenosa v rastline in nato z zaužitjem v človeka. *"Četudi imamo v zemlji razmeroma nizke koncentracije v okviru mejnih vrednosti, z dolgotrajnim vnosom v telo predstavljajo tveganje. Enako kot pri sevanju - ne gledamo enkratnega vnosa, ampak celo prejeta dozo, ki jo telo prejme. Dolgotrajna izpostavljenost je zagotovo slabša kot enkratna izpostavljenost višjim koncentracijam,"* opozarja Vrhovnikova, ki sodeluje tudi v raziskavah kopičenja kovin v človeški maščobi. Dokazov, da se vse škodljive spojine kopičijo v človeku, je dovolj, pravi.

Petra Vrhovnik SAŠO BIZJAK

Plastika je prisotna že povsod

Tudi pri plastiki se zemlja z mariborskih vrtov ni najbolje odrezala. V raziskavi so v kilogramu zemlje iz stražunskih vrtov našli kar 811 plastičnih delcev velikostnega razreda od enega do pet milimetrov. Tudi eko vrtovi pri tem niso izjema. Zakonodaje in predpisov, ki bi določala mejne vrednosti količine plastike v zemlji, še ni, tudi ne dogovora o tem, kako bi po enotni metodi določali plastiko v prsti. Ta tema je sicer

deležna pozornosti, a za veliko vrst plastike se tudi ne ve, kako se v okolju sploh obnaša - katere snovi veže nase, kako potuje po ekosistemu ... Kot pravi Vrhovnikova: *"Nekaj stvari je znanih, pospešeno se raziskuje. Ampak ko neka raziskovalna organizacija nekaj ugotovi, je industrija že korak spredaj. Tako je bilo z bisfenoli. Zdaj povsod vidimo napise 'BPA free', ampak ko je bila dosežena prepoved uporabe bisfenola A (BPA), je industrija naredila že BPB, BPC ... Nismo jim kos."* Plastika, vsaj večji delci, se v rastlinah ne kopičijo, so pa nekatere rastline sposobne vgrajevati nanodelce plastike, kažejo novejša ugotovitve.

Vrtnarijo po ekoloških smernicah

Simona Trčak Zdolšek, vodja društva Urbani Eko vrt, pove, da se najemniki tamkajšnjih vrtov s podpisom pogodbe obvežejo, da bodo vrtnarili po ekoloških smernicah, podvrženi so tudi kontroli. Če se izkaže, da je prišlo do nedovoljene uporabe fitofarmaceutskih sredstev, pa lahko vrt tudi izgubijo.

Od kod torej v zemlji vrtov snovi, ki so posledica uporabe fitofarmaceutskih sredstev? Simona Trčak Zdolšek odgovarja:

"Vrtovi so z dveh strani obdani z njivami, na katerih pridelujejo krmo za piščance in ki jih zagotovo ne obdelujejo po ekoloških smernicah. Druga možnost je zemlja, ki smo jo nasledili. Preden smo vzpostavili vrtove, je bil tukaj navožen material od gradnje bližnjih hiš."

Plastični delci v zemlji z vrtov so različnega izvora: največ plastike pride na vrtove - znova – s kupljeno zemljo slabe kvalitete. Ta zemlja ima velikokrat primešano blato s čistilnih naprav, ki ga v Sloveniji sicer ni dovoljeno uporabljati na kmetijskih površinah, če ne ustreza predpisani zakonodaji, vezani predvsem na kovine, a druge države imajo drugačno zakonodajo. Tako v blatu in posledično zemlji najdemo plastiko, ki je filtri komunalnih čistilnih naprav niso sposobni zadržati: mikrokroglice, ki jih dodajajo pralnim in kozmetičnim sredstvom za večjo pralno učinkovitost ali piling, vlakna sintetičnih oblačil, veliko je tudi ostankov stiropora.

Največ škodljivih snovi v dobri veri, da kar najbolj skrbimo za vrt, dodamo sami

- **Baker** je v okolju zelo pogost, je pogosto uporabljena kovina v industriji in v kmetijstvu - dolgotrajna izpostavljenost povzroča draženje kože, glavobole, bolečine v trebuhu, bruhanje, diarejo, omotičnost, vpliva na ledvice in jetra. Še vedno je pri vrtničkarjih - pa tudi sicer - zelo priljubljena modra galica, navadno za prvo zaščito rastlin. Sicer je baker v različnih fitofarmaceutskih sredstvih.

- **Arzen** Ekstremno visokih koncentracij arzena, kot so v Bangladešu, pri nas sicer ni, so pa na mariborskih vrtničkih koncentracije ponekod blizu mejnim vrednostim. Arzen zaide na vrtove s fitofarmaceutskimi pripravki, uživamo ga tudi na druge načine, nanodelci iz arzena ohranjajo predpakirano meso. Arzen se veže na hemoglobin in druge beljakovine v plazmi, ti pa nato poskrbijo za prenos arzena do notranjih organov. Je nevrotoksičen, povzroča težave s srčno-žilnim sistemom, povzroča hiperpigmentacijo kože, odpoved ledvic, je rakotvoren, najpogosteje povzroča pljučni in kožni rak.

- **Krom** na vrtove vnašamo s fitofarmaceutskimi pripravki. Problematičen ni le na vrtu, je sestavina prašnih delcev ali PM10,

ki jih vdihujemo. Povzroča astmo pri otrocih, kronični bronhitis, polipe na dihalnem traktu, v telo ga vnašamo z vdihavanjem, hrano in vodo, tudi skozi kožo ...

- **Svinec** pogosto najdemo v pesticidih, v barvah, ki jih je od 80. let sicer prepovedano uporabljati, a so še vedno v okolju. Svinec je še v ceveh, hišnem prahu, v tleh, kozmetiki ... Mikro in nanodelci v teh virih imajo akutne in kronične vplive na ljudi, posebej so občutljivi otroci. Poškodujejo živčni sistem, ledvice, bolečine v trebuhu, visok krvni tlak, nespečnost, glavobol in utrujenost